

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франка у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње, Adresse: „Le Courrier de Cattigné“ — Cattigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 1

ЦЕТИЊЕ, НЕДЈЕЉА 1. ЈАНУАРА 1912. ГОД.

ГОДИНА V.

Нова Година

Цетиње, 1. јануара

Утонула је у вјечности још једна година. Нестало је да се никад не поврати. На растанку са њом пожелимо јој срећни пут. Нашљеђе, које предаје новој, прихватимо, и с њиме се боримо!

Под мутним знацима освиће нам Нова Година.

У свијету се, на све стране, нагомилало много незадовољства. Много је шта остало неријешено, не исправљено, несређено.

Друштвена питања искочила су на прво мјесто свјетске позорнице. Голему бригу задају управљачима и крмарима државних бродова. Потајна сила притајене срџбе, освете, незадовољства згомилала је под склоп друштвени и државни вулкан запаљивих материја, које сваки дан пријете да у ваздух баце садашњи поредак.

Хљеб и рад поремећени су у својој равнотежи. Једни немају ни мало рада и муке, а сувише хљеба; други ни мрвице хљеба, а премного крвава зноја на челу. Праведни се вапај чује из уста милијона сиротиње: подајте нам рада, да бисмо имали кору хљеба!

И зато су прегле све велике државе, сви велики народи, да својем гладноме и бескућноме становништву нађу рада и зараде. Немајући га код куће, на домаћем огњишту, које је пренасељено, траже га у туђим мање насељеним земљама. Траже га лукавством, хитрином, довитљивошћу, културом на језику, а кад је нужа велика, и сабљом. Сабља и песница јачега вазда су били најчвршћи разлог у човјечанству при расправљању питања о хљебу. Тако је било кад су Адам и Ева истјерани из раја; тако ће на овоме свијету бити и до Страшнога Суда.

Ту горку поуку предала је стара година и новој.

Тешко онијема, који немају уши да је чују! Тешко онима, који имају сувише идеалну душу, да противно уобрази! Најтеже ће бити малима, ако допусте да их уљуљушкају шареним лажима о братству, једнакости и хришћанској љубави! Тешко њима, ако буду само и за тренутак оне луде кокошке, са којима је лисица хтјела да закључи мир, да би их лакше смотала и изјела!

... На политичкоме обзору у свијету није небо чисто. Има доста облака. Пријеђоше још јаче нагомилани и у Нову Годину. Из велике даљине као да се чује потмула хука олује. Бивши француски министар иностраних дјела Пишон отворено признаје, да пријатељи свјетскога мира не могу бити споконји што се тиче и нове 1912. го-

дине. Стогодишњица згаришта сјевернога Рима, свете Москве, можда ће обновити крвљење међу народима и државама.

Наша драга отаџбина преживјела је минуле године једну доста тешку кризу. Без своје кривице, без своје воље била је увучена у тешко стање немилних догађаја у арбанашкоме сусједству. Захваљујући родољубљу и издржљивости својега народа и мудрости својега Господара изашла је као добитник и морални побједитељ. Остала је и даље на достојној висини барјактара српске и балканске слободе. Она се јача, сређује, унапређује изнутра и спрема да вазда буде готова извршити свој културни позив. Њено је име свуда у свијету поштовано, а њена морална снага је јака и сложна и стално упућена само једним добрим путем унутрашње слоге и реда, и спољашњега уважања. У нову годину она улази са поткријепљеном вољом да се заложити још више за своју будућност и своју улогу у Српству. Крила су јој раширена, да као соко полети, јер срце јој није затровано домаћим једом, ни очи помућене прегоњењем међу сопственом браћом око празних беспослица и партијских надгорњавања. Црногорски Геније и у освит нове године спушта са високог Ловћена, тога знамења родољубља и слободе, своје свете руке и небески благослов просина далеко унаоколо на цио наш народ од Бојане до Таре и даље иза граница... Он, тај свети дух наше вјере, наших нада, удружен у молитвама са Владиком пјесником и Митрополитом Цетињским Светитељем, уздиже очи Творцу и препоручује му и у новој години Црну Гору, њеног љубљеног Господара и његов Дом.

Цетиње, 1. јануара

„Талин“ оповргава све вјести о миру и изјављује, да порат ни у једном случају неће напустити ниједно ријешење, које не би било на темељу суверенитета отоманскога царства над Триполисом и Бенгазијем. Мир је данас тако далеко као и први дан рата, чак још и даље. Рат ће се водити вјечно, до год Италија не увиди своју немоћ и док не понуче декрет о анексији. Богод мисли да ћемо ми напустити Триполис, да најбољемо заштеде на Балкану, тај се грдно вара. Рат у Триполису не слаби Туреку ни најмање. Италија се може надати успјеху из своиститет рата, али се ми не бојимо ништа. Отомани су спремни за сваку евентуалност. Турски министар за спољне послове Адем изјавио је заступнику „Daily Telegraph“ да неће бити експлозив мир са Италијом на темељу анексије Триполиса, док год он буде млади стар турски. Службени комуналне установе, да су нове неистините вјести, што су се рашириле по иностранству о спором миру. Порга није прелепа писане преговоре а није се ни распитала ни вод кога о положају. На темељу јуначкога отпора отоманских суверана и садашњег војничкога положаја ујерени су и службени кругови и читаво становништво, да о кланом експлозиву мира на темељу талијанских захтјева не може бити ни говора.

Неки дан се конституирао у Бечу христево-српски клуб, који је основан узимањем дипломатских посланика. Словаци у Бечу нијесу задон али што и они нијесу позвани клуб, док се с христево стране одговара да је ово строго друштвена организација, а да су позвани и Словаци у клуб сматрао би се то као политичка организација.

Са божињег пута

Брзи аутомобил хита путем уз страну од Данилова Града у правцу Острошких Грета и Планинице.

Студени сјевер удара о ћерчива стаклених прозора. Погони сиве прозрачне облачке над снијежним врховима Загарча.

Покрај све хладноће зимске природе, срце осјећа топлину, душа радост, јер је божињи одмор ослободио крила духа од свакидањих брига и радова. Мисао се предаје уживању спокојства, које испуњава цијело биће неким блаженством, неком раздраганошћу.

И има ли љепшега одмора духу, него ли на крилу природе, у исти мах дивне, страшне, питоме, горостасне и величанствене, каква је она испод Острошкога Манастира, по онијем амбисима и оним сочним зеленим пољима око кристалне Зете, која Бјелопавлићску Долину пара као какав сребрни колосјек!

Јаук бензинских мотора бива све бољнији и јачи, у колико се аутомобил даље пење по планинама одличнога пута уз Планиницу.

На раскришћу за Острог аутомобил стаје тренутак два ради поште. Путници се побожно крсте пред знаменем великога крста на путу. Он им показује, да је ту у близини велика светиња нашега народа, да су под оним оријашким каменитим гретама мошти Острошкога Чудотворца, који је многе болне излечио и чије су свега молитве помогле и Великом Војводи Мирку и његовим витезовима да на томе мјесту одоле надмоћнијој непријатељској сили.

Пуном брзином аутомобил се спустио путем од Планинице и полетио на Царев Мост, на ту дивну грађевину, којом би се могле похвалити и много веће и богатије државе.

Пукао је пред очима хоризонт околине Никшића. Ма колико пута да је походите, није вам досадна. У даљини су унаоколо разасути врхови високих планина, које маме за собом поглед, дајући очима полет и одмор разноликости. Одасвуда горски кланци из којих се, уз буку, сливају бистре ријеке са водом чистом као суза, и у сред љета студеном као снијег. Послије цвјетнога барског и улцињског приморја, Никшић с околином је једно од најљепших мјеста наше отаџбине за излет, за одмор, за краће пребивање. Хотел Америка г. Шћепана Кустудића пружа гостима све потребне удобности. Редом, чистоћом, услугом, одличношћу и разноврсношћу јела и умјереношћу цијена може се без претјеривања рећи да тај хотел сада свијема осталијема у нас служи као примјер.

Излети по никшићској околини право су душевно уживање. Понуда је шетња до првога бријега на видуку. Иза њега нова панорама са пространим пољем и планинском ријеком. За овом низ брда, којима се за леђима налазе опет поља, ријеке, брда, кланци, гудуре, врлети. Па и шетња по самој вароши, коју њена општинска управа одржава у примјерном реду, или по пазару, чувеноме никшићскоме пазару, на којем се у одређене дане збира народ из далеких околних крајева, доносећи своје производе.

Шаренило ношње и разноликост типова виђају се на свакојем кораку. Колико би богата материјала ту имао сликар портретиста!

Ко посјети Никшић ради одмора, сматра да испуњава дуг побожности, кад том приликом пође и под Острог да се поклати моштима Св. Василија. Острог је српска ђаба. Острог је таква жижа у величанству природе, да ће свако жељети да је види чешће, ко је само једном крочио ногом на оне свете врлети. Острог је нешто јединствено своје врсте у љепоти природе. И невјерници, и они, који траже истину и ондје, гдје је људски ум не може наћи, кад стоје на ономе тако рећи под облацима ходнику испред улаза ка манастиру Св. Василија, осјећају у себи нешто неразумљиво и у својој души чују глас невиђених сила, које без наше слабе воље и противу исте владају нама и цијелом васионом.

Љубазни епископ захумски г. Кирил, који у очи празника бјеше провео неколико дана у манастиру, и гостољубиви настојатељ манастирски игуман г. Леонтије излазе у сусрет са подацима из историје Острога. Стара добро очувана документа износе се пред госте, који се диве једноставности старинскога стила и честитости мисли и осјећања људи из оних „старих бољих времена“. На столу је раширено и једно писмо Св. Василија из 1666. Божији угодник и чудотворац препоручује манастир народу и свијема „у Острогу у студеној стијени, топлоте ради Божије који служите“... да га чувају, да пазе, да од њега нико ништа не одузме и не окрњи, јер ко би противно учинио, да му не роди пшеница бјелица, да му се затре мушки траг и да га стигне свакоја Божја казна. Нијесу се у та „стара времена“ такве наредбе ослањале на глас већине и силу жандармерије као у овоме вијеку братства, једнакости и слободе! Довољан је био позив на савјест, а већ клетва из светих уста била је јача од Крупових граната. — Са Грачанице на Косову пише синђелију Острогу 1651. Гаврило, „Пешки, српски, бугарски и других странах и западнога приморја иатријарх“. И она је добро очувана. Отац Леонтије, који је и иначе познат са више својих лијених књижевних радова, изврсно је чита и тумачи.

Подиже се прашина са темеља давне прошлости. Уз огањ, који весело трепери и пушкара, у скрпој чистој духовничкој соби сједе преосвећени епископ Кирил и опаци игуман са својим гостима. Нижу се занимљиве приче, отварају се духовите расправе, испреплићу се разноврсне примједбе. Српска прошлост, садашњост, улога цркве и свештенства, позив наше отаџбине, њен старији и млађи нараштај — све се то сјединило у богату киту пробраних ријечи, добрих мисли и узвишених осјећања. Нијесу заборањене ни неке српске мане, које су умножене од разуданости и површноности једнога дијела садашњега српскога нараштаја, огрезалога у себичној јагми за положајима и личним богатством. Тренуци протекоше брзо као да је била читана каква дивна пјесма родољубља и побожности. Њу би и из

срца од камена искресало борављење под оним светим острошким стијенама, које вјером и родољубљем запајају душе хиљада и хиљада поклоника из Црне Горе и осталих дјелова широког Српства.

Сунце се већ спуштало према западу, и гости пољубише десницу преосвећенога владике Кирила и са захвалношћу се опростише са оцем Леонтијем, те обрнуше пут Никшића.

...Бадње је вече. Густа се магла спустила над Оногошт. Из ње сипи ледена јесења киша. По улицама ипак весела журба. Уносе се бадњаци. У ошклијама пламти огањ. Око њих се скупљају домаћа чељад. Поздрављају се изразима топле љубави и срдачних жеља за међусобно здравље. Дјеца раздргана скакућу.

Рано изјутра са велелепне Саборне Цркве гласи звона позивају вјерне на литургију. Црква пуна народа. На крају службе Божије епископ Кирил држи лијепу проповијед. Свака му се ријеч добро чује. Осваја срца присутних. Литургија се свршава. Народ се разилази. Полазе једни друге. Честитају празнике. Свуда срдачност, предусретљивост. Свака је кућа отворена и незваноме госту. Ко има породицу, проводи те дане у њеноме топломе загрљају. А ко нема, хита или у околину, или у посјету којем миломе познанику, да с њиме подијели празничну радост и да своје задовољство пробуди, пријући се на зрацима туђега распокојења. Шта је пријатније него ли у таквој прилици залетјети се у загрљај природе, или поћи на села, у народ, у којем нема високе учености, али ни дубоке лажљивости!

Коњи су оседлани. Чекају с оне стране новог и веома добро израђенога моштаничког моста. Пространа никшићска поља притисла влажна хладноћа. Густе облаци покрили планине. Ријеке се разлиле. Пuteви блатњави. Киша час почне, час престане. Хоризонт и у сред подне замрачен. Зар је то Бошић, којег је машта још од дјетињства навикла описивати са дебелим снијегом и тврдом цичом! Ко да се сада не сјети Војислављеве јесење елегике са стиховима:

Већ је прошло жарко љето,
Увече су мајске руже —
И над влажним пољанама,
Са грактањем вране круже!

На огњишту пламен пуча
И чађави зид му лиже,
Па трепери и свјетлуца
И колуте модре ниже.
Поља ћуте, гора спава,
Нигдје гласа, нигдје јава!

Стрмен је коњанички пут. Докхвата се облака. У њему се губи.

ПОДЛИСТАК

На вече Божића

— А. П. Чехов

превела с руског Јаглика

(2)

Он шапуташе нешто, а она блиједа, дрхћући од страха и узбуђења, гледаше га уплашеним погледом. Она не вјероваше.

— Како си поздравља, како дрхтиш! — шапуташе он, привикујући је на грудима својим.

И по његовом лицу, увијеном срећом и вином, разливаше се дјетињски добри и наивни осмјех... Нега су очекивали по овом времену и у ово доба ноћи! Зар није то љубав?

И преци среће смјаше се...

Страшан врисак пуи очајања и изгубљене наде био је одговор на тај његов тихи и срећан осмјех. Ни урлик мора, ни завијање вјетра, ништа не могаше заглушити тај врисак. Млада жена с измученим блиједим лицем пуцњем борбе и бола, не могаше

Доље, кроз маглу, у дубокој провалији, остаје Сланско Поље. Вода се разлила између брда као какво језеро. Изнад овога у даљини се вију јата дивљих патака. Размеђу се својом слободом и пркосе пушкама ловаца. Кланци су све већи, пут све стрменији. Хитри коњи залазе у крајеве планинскога снијега, који је киша разбљузгала и прошарала земљом, пијеском и кршевима. На врху усред горскога седла указује се стара турска караула код Трубјеле. Нигдје ни живе душе. Потоци шуме, спуштајући се у помамној пјени низ голе литице. Вјетар стресе огољело грање и покрочи коње студеним капљицама. Чудно ли расположење ствара ова дивља самоћа! Дух се поједностављује, срце стврђава. Добија се воља, да се насрне и на сваку неман, јер се нема шта изгубити, ни за чим зажалити. Можда је таква гвоздена воља била и у свијех оних врлих синова ових гора, који су на томе ждријелу, око те карауле, положили главе за слободу златну. Да је нијесу имали, да их та дивља природа није очвршћавала и навикавала на љуту невољу, зар би они кршеви били преливени потоцима њихове и непријатељске крви?

Ухватио се дубок мрак. За неколико корачаји унапријед бијеле се кршеви ускога коњаничкога пута. Час се спотакне коњ, час шибљика упролазу мазне по образу или челу, час се оштрица гране украј пута забоду у хаљине и опомене коњаника на предострожност. О свем се прије мисли него ли о опасности. На све се ваља навикнути. Становнику непрегледних равница врти се свијест, кад се успне на високи бријег. Сину кршева и провалија у пољима омекашај ноге, јер нема шта да прескаже.

У једној ували измеђ горостасних планина заустављају се коњи пред вратима гостољубива дома. Свуда су туда, по тијем сиромашким безводним провалијама, разасуте куће. То су куће родољубивих синова оних јуначких отаца који су још у турско доба кренули из Цуца, Бјелица и са Чева, да тај крај населе и да у њем начине живи бедем за одбрану од непријатеља. Они су са својим честитим породом направили од својих кућа и својих лећа мост за дошпије успјешно наступање барјака своје драге отаџбине у те стране. Ко да се са вјечитим дивљењем не сјећа њихове сјајне улоге и одлично извршене дужности!

Божић на селу има куд и камо љепше чари, него у господским салонима са разним шаблонима.

На огњишту велика ватра са

издржати тај очајни врисак у коме се осјећаше све: и изнуђена удаба и страшна антипатија к мужу и усамљеност и страдање и изгубљена нада на скоро удовство.

Сав њен живот пуи туге и жалости, суза и болова излио се у онај очајни крик, кога не мога ни тресак леда, ни хука мора заглушити. Муж разумје све, а није било могуће не разумјети тај бољни јавк...

— Тебе је жао што нијесам остао под снијегом, или што ме лед није ухватио! — промрљала он.

Доња му усница задрхта и по лицу му се разли горки осмјех. Он сиђе са стеница и сиђе јену на земљу.

— Нека буде по твојој вољи! — рече он.

И окренувши се од жене, он се упути к чапцу. Тамо будала Петар, стиснутих зуба, дрхћући од зиме, екавање на једној ноzi и вуцкаше чапак у воду.

— Куда ћеш? — зашпта га Литвинов.

— Болујем ваше високоблагородије! Хоћу да се тошам... Покојница не страдају од болова.

Литвинов ускочи у лађу. Будала за њим.

много жара. Око огња ониске троножне столице са подесним наслоњима од дрвета. У наоколо дебелла слама. Пламен сукља у вис и осветљава живописну позорницу. У кругу посједали домаћи са својим гостима. Каково гостопримство, каква срдачност, каква хитрина у услуживању! Што год имају за служење и задовољење госта, нуде му, не остављајући га ни за тренутак без понуде и без љубазне ријечи, пуне природне тоpline осјећања. Пламен се узвија око вјебрига. Духом се преносите у оно епско омирско доба, кад су се грчки јунаци с Ахилом на челу послије љутих дневних бојева у вече гријали око ватре. Или вам се нижу слике из јуначке прошлости нашега народа са силуетама оних витезова, који су својим чојством и јунаштвом ударили чврсте темеље, са којих млађи нараштај лакше изграђује зграду свијетле народне будућности. Домаћин се шаши, пун је духовитих прича, које остали весело прихваћају, али нико никоме не упада у ријеч. Живци тијех планинских соколова не познају жустру нетрпељивост, нити се олако запаљују ватром несмотрености. Ко умије да слуша и да саслуша, тај је само подобан да заповиједа и суди. Жућкасто-црвенкаста свјетлост пламена расипа се по лицима присутних. Они мрки типови, у којима је с поља надмоћан израз оштрине па готово и суровости, ипак крију у својој души читави извор узвишених осјећања и простосрдачности. Прави јунаци и не могу друкчији бити. Јунаштво без племенитости срца и доброту душе не би имало лијепи назив витештва. Све што се односи на народно добро, на срећу отаџбине, на задовољство и понос Пријестоло, скупљено је у поменим причама, које теку лако, природно, срдачно. Свака ријеч искрене молитве, којом се завршава кратка здравица, намијењена је најприје у славу Божију, па у здравље Господара, чије се узвишено име пошњује без извештачене усхићености. Ред и чистота провијавају у свакојем покрету, кроз домове тијех крабрних војника, о чијим крветима вазда виси занета пушка, да је, чак и старци, прихвате на први миг испод Ловћена.

Други дан ружна зора обасјала је домаћине и госте, који рачо узјахаше коње и у хитроме трку полетјеше од куће до куће да посјете више пријатеља и познаника. Туда се између Љешевине и Трубјеле махом налазе домови јуначких Перовића, чији су се стари, као и остали јуначки им другови — Цуце, Бјелице и Чевљани у те крајеве

— С Богом, Нагаша! — вичу посједник. — Нек буде по твојој вољи! Сад ћеш добити оно, што си овдје на овој зими у ово доба очекивала! С Богом!

Будала замалу веселима и зава запови у сусрет горостасним талагама.

— Веслај, Петре, веслај! — говораше Литвинов. — Напријед, даље, даље!

Држећи се за крајеве лађе, Литвинов дубоко се погледиваше патрац. Пагући се његова Нагаша, нестале огњева, нестале дуди, а најчистије и обале.

— Врати се! зачује се измучени и усилени женски глас.

И у оној «врати се» гласи му се као да чује и очајање и вријуд пробуђену љубав.

— Врати се! —

У Литвинова закуца срце...

То га зваше његова жена, а ту са цркве на обали разлијегаше се побезни глас звона к Божићној јутрењи.

— Врати се! — понови жалећиним гласом.

Одјек понови исте ријечи, које прихвати

доселили још прије но што су били ослобођени. Свуда исто гостопримство, ред, добар начин и простодушност. И ту се може видјети, колико је добро васпитан сав наш народ, који је свакојега странца изненадио својим господским држањем и витешким поносом. Право је задовољство провођење извјеснога времена у њиховој средини, нарочито о Божићним празницима, кад су разријешени од свакидањих послова. Боравак међу њима је одмор, и у исто вријеме окријељење, јер наде бивају јаче при погледу на народ, који је тако свјесан, јуначан и родољубив.

... Прекрасни зимски дан био је добар пратилац коњаника, који су се низ врлети са Трубјеле брзо спустили на моштанички мост и отуда дохватили никшићскога поља. Искре неке узвишене еписке појезије, поцрпене у оним високим планинама, понијеше коњаници у својој души са неизгладивим усноменама на боравак и гостопримство у поменутоме крају.

Из Н. Санџака

— Све горе и горе —

Пљевље, 14. децембра

Шта да се започне писати? Ништа! Јер код нас нема никакве ствари или појаве којим би могао овеселити нашу тамо ослобођену браћу. Долази нам Божић, тај радосни дан по оно православној свијет, на мјесто наших нада да га што веселије дочекамо, с његовом доласком позлећу се наше ране, јер док можда лањске и преклањске године уношаху бадњаке домаћини или мулкт чланови куће, ове године то пада у дво женским. Због чега? Због наше вајне уставности и њене благодети, на коју се велике наде полагаху да прибере у своу домовину и оно што је до тада било на страни ради ухљебија, а оно се изврну наопако. Та нам уставност донесе потпуно истрјебљење и исесељење. Она нам одузе хљеба и оно што смо мало до сада имали, подржавајући зликовце и одобравајући њихов рад, који су, поред тога што су нам све отели и опљачкали — почели још и пошљедњи залагај из уста отимаги. Дакле због такве безбједности све се разени.

Друго, народу неста хљеба, даући даће својим мученицима, који сваки дан падају од руку тих цивилизованих уставотвораца — Младотурака, чиии шовинизам сваком даном навлачи крв на очи, те, поред свога азијатског дивљаштва и спљашњи њихов изглед добио је слику бика, с којима се некада боряху вешти гледијатори у западним театрима.

Треће, дезертирање наших припадних војника много нас прореди. Бјегство је на све стране, само где се може закачити ногом на туђе земљиште, ту тражи спаса. А зашто? На ово није тешко одговорити кад узмемо у срањење крст и Турчина. Невоља им је велика а није верно циграно писмо, једног нашег војника из Солуна јасно илуструје стање Срба војника и исто гласи:

Драги Миловане,

Поздрав вам шаљем свијема ја, твој син Обрад, а моје је здравље врло рђа-

и вјетар и море па и Божићни звук звона позваваше: «врати се!»

— Хајдемо патрац! — рече Литвинов, повукав будалу за рукав.

Али будала не слушаше. Шкрипећи зубима од болова и упртот погледа у даљину црног воде, он свој сагом веселаше својим дугим рукама... Нега нико не дозиваше, њему нико не говораше «врати се», а страшни болови, који га од дјетињства мучаху, настајашу све страшнији и неоснојни... Литвинов га личеца за рукав и повуче патрац. Али руке бјеху као камен чврсте, и не могуће их бјеше отргнути од весала. А и докван бијаше. На сусрет лађи ибаше огромна гомила леда, која се спремаше, да за вазда спасе једног Петра од досадних болова...

До зоре остаде блиједа жена на обали морској. Кад су је подумерануту и изнемоглу од душевних мука одијели кући, лежећи подумртва на постели њене уснице шапуташу: «врати се!» Ноћу на вече Рођења Христова она је завољела свога мужа.

во и изгледа да више нећу ни макнути, јер сам вас отекао по леђима и крстима (бриџама) и кундацима (стопама); два су ми ребра стомљена и има нас у овој асталани (болници) чудо од сваког. Једна што лежи до мене, сад ништа не чује, убио га је један анбаша песницама по глави. Није нам не дају нашки зборити, све иду шпидуни за нама да се не састаемо.

Све нас зову Ђаурима. Кад нас прозову, па ако не рекнем „бурјум“, одмах узврате да нос на бие по глави док му руке не отекне. Псују нам крст е то немоу никако да прождрем, све плачем, па ми све падне на памет како оно наш ноно тамо истуче јузбану и сабљу му оге кад Тоду опсова крст пред њим. Средо Јаковљев умро је прије 10 дана. Одбио му добрега чауш Адем. Триполис боље док можемо и није нам никакво мило у асталани, јер нас и ту пате. Кажите свакоме тамо боље је да га убију по овамо у аскер да шаду. Ово ми писмо није један наш Срб с Косова; дошао да ме обиђе па га замогах да ми ово напише, јер су сви отишли из рукава, па кријући ви ово пишсах.

Поздрави ми и т. д.

ваш Обрад.

Дакле, има ли негде оваког стања у војсци, па како да не бјежи? Ње му је ма где прћи по ове муке подносити. Ово је писмо створило ужасну сензацију и народ у толикој мјери поплашило да, кад помисли на аскере, хоће капа да га погоди.

Народ сваком даном малаксава духом, и онај зрачак наде на ослобођење тоне у море зверства и крволивства младо-турског. Чеге братства: Раичевића, Мемлића, Пијука, Каџића непрестано крстаре, убијају, пта, силују, пљачкају и то све под покровитељством чувеног агента аустријског Мехмед наше Барјовића, који с поменутима стоји у вези и који је на више бацио око на наше прваци: пона Димитрија Шидка и Филипа Ђурашковића, јер му они нарочито смегају да пристојно остваре његове давнашње идеје Drang nah Osten. Та има ли те српске руке, кава би свог тиранина смакта народу с врата?

Овако очајно стање зар може створити радости овако једном народу? Не! Већ мјесто да пјева: „Божићу, наша радости“ принуђен је чукати, лељекати, да, и ако га нико не чује, даде одушка својим боловима и јадима.

Ово су благодети, којима нас обасипају ти Младогурци својом уставношћу и докле ће овако бити, Бог зна, али не треба много времена па ће се у скорој будућности поминати да је у Санџаку било некада Срба на их нестало.

Ш.

Италија и рат у Триполису

— Италијанска публика за вријеме рата —

Италија је принуђена да непрестано шаље у Триполис нове трупе ради повећања тамошње оперативне војске, а на првом мјесту као допуне мјеста палих бораца. Може се већ замислити каква живост и стална узрујаност влада за вријеме ратовања и одашњања чета у цијелој Италији, а нарочито у великим талијанским варошицама, у којима већ и иначе у редовним приликама влада велика живост.

Један страни дописник, који се налази у Ђенови, кад је једно одјељење талијанских чета полазило за Триполис дјеле овај занимљиви опис тих тренутака:

Са свијех страна врви свијет на железничку станицу. С тешком муком и ја доснијем на перон. Овдје је већ стигао један транспорт од 225 војника 41. пјешачког пука из Порто Мауриција, одређен за Триполис, пошто се у Ђенови буде сједино са транспортом од 300 људи 42. и 89. пјешачког пука.

На перону издижу се таласи одушевљења већ врло високо. Разлијежу се бурни узвици „E viva!“ Италији, талијанском Триполису и војсци. Поједини војници, украшени заставицама и талијанским бојама, држе говоре и за ту сврху пену се на кровове и пуфере вигона, где остају и за вријеме док воз маневрише. Нарочито један болничарски каплар, од неколико цивилних лица подигнут на рамена, умије да читавим низом говора занесе публику до највећег одушевљења. Поједине младе даме — у осталом слаби под је само врло мало заступљен — раздају војницима цвијеће. Поздрављен живим пласкањем и клицањем појављује се на перону командатујући генерал Томаци, који долази да каже војницима збогом.

Овдје нека је кратко забиљежена и једна хумористична епизода. Ради бољега прегледа један велики дио публике понео се на вагоне једнога теретнога воза, што је празан стојао на споредним шинама, кад се воз на једаред крене и

прије но што нехотични путници могу да дођу к себи од изненађења, изгуби се у тунелу.

За то вријеме стојку људи 42 и 89 пјешачког пука, скоро сви закићени заставама и цвијећем. Све се тиска к возу, пену се на кровове вагона, у саме вагоне тако да војници муке имају, док заузму своја мјеста.

У овој кљупче збијених људи улази путнички воз из Специје. Никакав железничар, уопште нико није прије тога опоменуо свијет, да се склони са шина. Најспоријем темпом, непрестано звиждећи и пилећи, локомотива сама себи крчи пута вроз масу. Уз пркос томе, што један дио публике досије између два воза, не догоди се никакав несрећан случај.

На кратко вријеме пред полазак станично особље, у друштву са полицијом, стара се да с воза укљони гледаоце. Војна музика свара „женски марш“ из „Веселе удовице“. Уз звуке „Marsia reale“ воз се лагано креће. Тапшање руку и „E viva!“ узвици заглушују уши. Све се тиска к возу, да се руке с војницима, нарочито с официрима, и трчи поред воза, у којима то допуштау мјесто и брзина воза: онда се све тиска к улазу.

Још једном одушевљење достиже врхунац, кад музика, на буран захтев публике, пред станицом поново засвира „Marsia reale“.

Почетак године

— Од кад је почела нова година —

Многи људи држе, да је 1. јануар од вајкада био почетак нове године. То није тако. То је тек од 325 година овамо. Прије је нова година почињала сад 12. децембра сад 5. јануара, сад 28. или 12. маја, али повремено на Ускрс. Едиктом од године 1563. одредио је Карло IX да се почетак нове године има увести за читаву Француску један те исти дан и то 1. јануара. Парламент се нећкао, да узме овај едикт на знање, те се покорио тек четири године касније: у јануару 1567. До године 1544 био је у Валланду 12. март први дан године. Тек касније је уведен 1. јануар за почетак године: дан Христовог обрезања. У осталој Швајцарској је прихваћен грегоријански календар тек год. 1700. али је врхело тек од 1701. и та је година почела 12. јануара. Ускрсни дан је у старим исправима врло важан, јер значи обично почетак године. Зна ли човек за Ускрс етне године, онда се лако дају прерачунаи године средњег вијека. Јасно је дакле, да се година, која је почела у средњем вијеку са Ускрсом протезала кроз наше двије године, које почињу 1. јануара. Ако је и, пр. година 1114. почела 16. марта (тадањи Ускрс) онда је трајала до Ускрса шљедеге године. Пошто је овај Ускрс пао на 5. априла, био је 5. април први дан године 1115. Према томе је април и сви дани од 1. јануара до априла снадају у годину 1114. На тај начин се лако да свести сваки датум из старе какве исправе на данашњи датум.

Мисли

Створити слободу није исто што и створити слободне људе.

Учтивост и углађеност многих обично је просто претварање.

Човјек се од животње најчешће разликује говором.

Нада је обмана ако је слатка, а ако је горка, онда се зове очајање. И једна и друга воде злу.

Основати републику не значи што и начинити републиканце.

Несрећа не може да буде ни велика ни мала; зависи само како се на њу гледа.

Свака немогућност лежи у човјеку; ако је довољно јак, он је сломије, а ако је слаботиња, она га прегаци.

Валси.

Српство

Српско народно позориште, Овијех дана била је главна скупштина друштва за српско народно позориште у Н. Саду. Скупштина је била прилично погјељена. Претресани су сви предмети. У дебати учествовали су др. Ж. Миладиновић, др. Степа Малешевић, др. Душан Радић, др. Милан Давидовић, др. Св. Новак и П. Крстопопић. Приједла су два предлога др. Ж. Миладиновића и то: да се породи што више на скупљању нових чланова и то путем појерењика, који треба да се именују и с којима треба стајати у непрестаној вези, па ако буду врједни, да буду похваљени. па и награ-

ђени да се најбјегају ласивни позоришни комади и ласивности из појединих комада, те да се ласивни комади скину с репертоара, а прам љен је предлог др. Св. Новака, да се позоришном урештељу даде што већа самосталност у приказивању комада. Ито тако је примљен и предлог др. С. Малешевића да позоришна друштва, кад ора у Ђенову, прикажује нарочито и српска историјска позоришна дјела. Обновљена је и упуца у једном дијелу. Од нових су изабрани др. А. Марковић, др. Ж. Миладиновић, др. Ненад Вукаловић и Стеван Славнић. Одлучено је, да се у току 1912. год. одржи прослава педесетогодишнице друштва за српско народно позориште у Н. Саду.

Становници Триполиса

— С киме ће се све борити Талијани —

Један енглески официр, коме су Триполис и Ђиренака добро познати, овако пише о арапским и берберским племенима, која играју видну улогу у садашњем турско-талијанском рату:

Кад се оставе дивне палмове шуме у озама Леба, Џагуб и Абумана долази се на триполитански висораван, а тим самим остављају се за собом и пошљедњи трагови једне културне области. Ту путник улази у један преддео у коме не постоји никакво право и никакав закон. Сва му је заштита у напуњеној и спремној пустињи. Ту је у правом смислу те ријечи царство Сенусита, мухамеданских квекера, који су за циљ свога живота поставили, да чувају чистоту Ислама и да неверницима недају, да продиру у крајеве, где е муслимани живе. Центар овог јакот и моћног ордена је у оази Џагуб, а Триполис је његова постојбина.

Док је Мухамед ел Мауд живио у оази Џагуб његово мирољубиво држање обуждавало је Бедуине, но када мудри и благи пророк оде 1894. год. на југ, нишезну благодет и помирљивост, те фанатизам Сенусита постаде опасан не само за триполитанске трговце, већ и за оне, који се слушаху египатским караванским путевима. Од то доба Сенусити се налазе у непрестаном раздражењу и треба да се појави ма и најмањи повод па да они напусте своје палмове гајеве и отпочну свеју воју.

Сенусити се могу подијелити на три друштвене класе:

Прва су каравански Арапи, који цно свој вијек приведу на путовањима кроз пустињу. Постојбина ових сахарских путолова јесте онај низ оаза што се простиру од Фезана до језера Чада, и од Барке до Кафра. У тим оазама живе њихове породице, камиље, коњи и робови, а они су ту тек по неколико пута у години само гости. Ако у току времена не умру или не погину, они скитањем стекну велико богатство. Тада се враћају у своје оазе, где оставак својих дана проживе као кнезови.

Другу класу чине сељаци, којих има само у највећим оазама. Један сељак нема другог имања до једне палмове идмите и мало земље, коју обдјелавује жене и дјеца. Сам домаћин предузима краћа путовања ради продаје својих производа. Он је фанатичан присталица пророков, али није ратоборан. Туче се само онда кад има да заштити своју сопственост.

Трећа су класа пустињски номади, који се са својим овцама и камилама скитају на простору од неколико хиљада квадратних километара. То је веома ратоборан и опасан свијет, добро је наоружан и увјек готов на бој. Скупљени у чете од 20—30 људи они лете пустињом и односе све до чега се докопају.

Од њих највећа опасност и пријети Италијанима.

Народна привреда

Јубилеј кромпира. Ове године завршава се четири стотине година како су прве вијести стигле у Европу из Перу-а (Јужна Америка) о кромпиру. Кромпир је први пут описао у једном својем писму Истар Чијеса и нагласио, како је то у Перу старинска биљка, чијим се плодом храни становништво. То писмо писао је у августу 1511. године. Ово славе за пренос кромпира у Европу боре се Шпановци, Талијани и Енглези. Засад се поуздаво сва, да је године 1560. кромпир за расад присеван из Италије у Бургунд (Француску) а одатле у Холандију. Тамо је неколико младих кромпира и сјемена од кромпира добио Филип де Саври, који је годину дана доцније послао у Њемачку Карлу де Л. Еклару, славног ботаничару и своје пријатељу, неколико кромпира и једну увјеталу гранчицу. У први мах кромпир је засађен у савсијама и гајен као врло ријетка биљка за украсе и кљевење, а тек доцније почели су га разијојавати по баштама и употребљавати као јело.

Воће и поврће у Калифорнији. Калифорнија, земља злата, без сумње спада у најблагословније земље на свијету. Истина, злато се више не може лопатама згртати по земљи, али зато плуг и мотика успијевају да уз припомоћ ври-

тачко наводњавања скупају ипак злато. Залета жетве су извајрелне и то енију апсолутних пачирица. Јимун, поморанџе, урме, маслине, грожђе, све то успијева дивно, као и јабуке, крушке, кајсије и трешње. Све воће и уздерено и тогаог појаса успијева појединачно. Осим тога и сва жита поврће као и јавље успијевају одлично. До душе Јужна Калифорнија је окувана водом и кишима, те није погодна за малог фармера, али за богатије који располажу јачим материјалним средствима, те могу да увету ирепачке канале, наводњавања земљишта имају веку цијелу. Калифорнија, снабдијева ширељу Северну Америку воћем и поврћом још велике количине у Европу. Плодови који расту по пољима калифорнијским права су чуда од величине. Једва се може појмити шта може калифорнијско земљиште дати. С вријеме на вријеме у америчким листовима појављују се слике, које показују дивовске гроздове калифорнијског грожђа, јабука, кромпира, јагода и кунуца.

Нова Година и обичаји

— Љубљење о Новој Години —

Нова Година се дочекује и проводи свуда на врло весело начин, али има и многих земаља где се и пољупцима прославља. Тамо се Нова Година зато још и радосније и нестрпљивије очекује.

У многим француским покрајинама, а особито у Марселу, стари је обичај, да се гости у једној кући на вече Нове Године трле и љубе чим одбје поноћ. Има неколико година те се овај обичај стао и у Паризу раширено ширити и навлазити на све већи број не само пријатеља него и пријатељица, па нијесу увјек само ружне женске, које те ветерни дозвољавају да их љубе. И женске из најодличнијих кругова прокламирале су 31. децембра 1910. својоште јавно право пољупца, па је још уз то сматрано као особити знак њежности кад је усред љубљења уташена електрична свијетљика. Уста и усташица нашла су се и у мраку.

У Енглеској је обичај, да сваки човјек има право захтијевати од присутних жена пољубан мира док год висе у једној кући знак божића. Има пријазних породица, где овај знак висе дајеко тамо у јануару, те љубљење постаје скоро трајно. Руси се како је познато трле и љубе на младо лето веома ревностно и тачно. За њих је љубљење скоро обредни обичај, против кога се не усуђују гријешити ни стране женске. Дакато да се стародревног обичаја држе и чланови руске колоније у Паризу. Какво онда чудо, да се пађе подуветних људи, који иду из једне руске куће у другу те жању обилато — пољупце. Руси славе своју годину тринаест дана касније од Паризлија, па тако париски младићи жању пољупце и на своје младо лето и на руско.

У Паризу живи прекрасна руска грофица, у чијим је салонима на оба млада љета баш као у каквом голубињаку. Дошло господи и младића колико му драго, она се даје од свих ижљубити, па како су Руси дарежљиви искоришћују то нека господи па долазе и по два пута на ред.

У најновије вријеме раширило се у Паризу празновереје, да значи кроз читаву годину срећу имати ако се пољуби који официр на младо лето. И тако се за кадетиће отвара ружичаста будућност, а сигурно и за старе — генерале.

Кратке вијести

Гроф Ерентал у Русији. Петроградска „Рјеч“ дознаје из поузданог извора, да ће још овог месеца доћи у посјете у Петроград гроф Ерентал и да се томе даје велика важност.

Босански сабор. Чланови сабора Арнаутовић и Карамехмедовић опозваће у будућој саборској сједници оптужбе против чиновника министарства финансија у погледу набавке соли, а на то ће предсједник опозвати искључење поменутих посланика из сабора.

Крањски капетан. Досадашњи земаљски капетан Крањске Шукље, пошто је дошао у сукоб с већином у сабору ради тога, што није хтио ставити на дневни ред предлог, да се прогласе неисправни мандати либералних заступника Рајсера и Рибникара, одступио је. На мјесто њега именован је вођа клерикаца др. Шушгершић, који ће придржати свој мандат у царевинском вијећу и вођство парламентарног клуба словеначке пучке странке.

Буџет Италије. Министар финансија подастро је комори извешће о буџету и стању државних финансија. Прорачун за год. 1912.—13. исказује вишак од 14 и по милијона лира. О ратним трошковима нагласио је министар, да не смије прекинути спровођење реформа за развитак народног живота. За ратне трошкове су довољни вишци прошлих година и благајничке резерве у износу од по милијарде лира.

Ситуација у Турској. Опозиционарне странке неће ни да чују о промјени устава те је на султанову жељу и сам велики везир спреман да склопи компромис с опозицијом, али Младотурци остају при томе, да се чланак 35. устава промијени. Опозиционари тврде, да Младотурци за то желе промјену устава, само да код нових избора добију већину у комори и по том склопе мир с Италијом одступивши јој уз новчану одштету Триполис и Бенгази.

Чешко-њемачки спор. Настављени су у Бечу у министарству унутрашњих послова чешко-њемачке конференције у погледу уређења језичног питања код земљских надлештава у Чешкој. Држи се, да ће се конференције свршити до краја јануара кад се буде опет састала заступничка кућа.

Изјава о њемачком цару. Пријатељ цара Вилема енглески лорд Лансдале изјавио је неки дан једном новинару, да је њемачки цар врло мирољубив човек и да силно зазира од рата. Лорд сматра својом дужином, да ништа не саопшти о својим разговорима с царем Вилемом, али кад би му цар дозволио, могао би приповиједати ствари, које би зачудиле Енглеца и увјериле их, да је цар Вилем, прожет тошлим осећањима према Енглеској, на коју није никад хтио навалити.

Дневник

Свима претплатницима, сарадницима, пријатељима и браћи Србима честитамо Нову Годину.

Живе слике у Двору. Другог дана Божића Њихова Краљ. Височанства Краљевић Нашљедник и Књагиња Нашљедница приредили су у свом Двору сјајну забаву, на којој су приказиване разне и врло интересантне живе слике, које су махом приказивали млађи чланови Краљевске Породице. Таквих живих слика било је осам, а од њих су биле три из српске прошлости. Уз то је Њ. Краљ. В. Књагиња Наталија за вријеме приказивања певала, а Њ. Краљ. В. Књаз Мирко свирао на гласовиру. Исто тако је и рецитирана pjesма Краља Господара „Херцеговачко робље“. За све вријеме свирала је војна музика, а на крају је приреджена закуска за велики број отмијених званица. Забава је трајала у најбољем расположењу до ponoћи, када су се гости разишли очарани гостољубивошћу и предусретљивошћу узвишених домаћина, који су и овом приликом учинили све, да своје освједочено гостољубље истакну.

Вратио се. Г. барон Гизл од Гизлингена, аустријски посланик на Цетинју, који је био на одсуству ради операције, у уторак се повратио на Цетинје на своју дужност с г-ђом опорављен потпуно.

Оболио. Г. бригадир сердар Јанко Вукотић, министар војни, од неколико дана доста тешко је оболио у плућима. Криза је уминула и болест је од јуче окренула на боље. За цијело вријеме боловања г. бригадир је предмет милостиве пажње од стране Краља и краљевске породице, као и од стране свијех кругова пријестонице.

Од срца желимо г. сердару што скорије оздрављење.

† Марко Вукотић. Ноћу између петка и суботе преминуо је у Никшићу Марко Вукотић, брат Њенога Величанства Краљевца. Ушљед смрти пок. Марка синоћ у Краљевом Двору није било уобичајене забаве, која се даје уочи Нове Године. Исто тако није било данас прије подне ни свечана примања у Двору, већ су се чланови дипломатског кора и великодостојници уписали у књиге Њихових Величанстава.

Вечни покој души Марка Вукотића!

Зима. Од два три дана настала је велика зима. Снежје је нападао доста јак, те се послјије изведрило и застудило. И по свијема крајевима у унутрашњости такође је оштра зима.

Очишћен снијег. Снежје са пријестоничких улица овога пута свуда је добро очишћен тако, да се може лако пролазити. Општини то служи само за похвалу, а жељети је да се тај ред и даље примјерно одржава.

За осуђенике. Новац, који је г. Живко Биљановић, кавезија оvd., нашао у радњи свога брата г. Риста Биљановића, дарован је осуђеницима оvd. тамнице и раздијељен им је о Божићним празницима, пошто је већ раније сиротињи помоћ била раздијељена.

СЈЕНИ

нашег непрежаљеног друга и побратима

Лазара П. Јовановића

СМРТ

од Л. Н. Толстоја

Знамо, да је муња ударила кад грми; знамо, да грмљавина не може убити, али у пркос томе стресемо се од сваке грмљавине. Исто је случај и са смрћу.

Ко не схваћа смисао живота, вјерује, да је са смрћу све свршено; ради овога боји се не и скрива се од ње исто тако, као једно чељаде од грмљавине, према да ова не може убити.

Вјера се у бесмртност не може ни од кога примити; не може се силити, да се у бесмртност вјерује. Да се у бесмртност вјерује мора се живот у оно пренијети, што је бесмртно.

Помисли на то, да не стојиш, него да идиш, да нијеси у кући, него у једном влаку, који те у сусрет смрти вози. Помисли на то, да се твоје тијело у животу трони и да само твој дух у ствари живи.

Вријеме тајни смрти. Чим у времену живиш, не можеш себи представити његов престајак.

Смрт ослобађа тако лако од свих тешкоћа и сваке болове, да би је били, који у бесмртност не вјерују, морали жељети, који пак у бесмртност вјерују и траже се на понов живот, морали би је још више жељети. Зашто је пак случај кад нећина људи противно овозмо? Јер већина воли тешкоту и не духовни живот.

Смртни је страх баш такав, као страх од авије; боји се вјетра, што не постоји.

За онога, ко за своју душу живи, разорено је тијело једно ослобођено. Е па зашто мора чинит свој предстојећи крај предвијети и зашто му се овај тако страшно чини, да му баткада свири душу, да се сам од смртнога страха убије? Не знам зашто се то догађа, али знам ради чега: догађа се, да тил разумно чељаде, које је само себе свјесно, пренесе свој живот из тијелесног у духовни област. На овај начин умишљује се не само смртни страх, него очекивање на смрт добија најбољу сличност с чувством, које неки путник има, кад се кући враћа.

Љубав умишљује не само смртни страх, него и мисли на смрт. Нека стара селанка, која је била на умору, рече својој вјери, да би се веселила кад би љети умрла. Кад је кћи упита: зашто? одговори јој самртишња, да се радује стога, јер да је зиме тешко гроб ископати, а љети пак лако. Стара је имала лаку смрт, јер до пошвадњег трепушка не мислилаше на себе него на друге.

Чини дела љубави и тада неће бити за тебе смрти.

Камо, камо, идеали наше младости? Ти заборави наша обећања, другарску и побратимску везу! Заборави све оно, чим се наша младост нашајала и све оне часове, које заједно у лијеним сновима о нашој будућности и пољску пролазијесмо! Далече у туђани спрјечени су твоји другови, да ти хладне усне подубе, да те у хладни гроб спусте и сузе жалоснице пролеу и пошвадње до вићена реку!

Лазо, почињај мирно и знади, да нијеси умро, док твоји другови живе! Почињај мирно, драги побро и друге, и до вићена.

Минхен, 1911. г. твоје ожаловљени

Блажо Вушковић и Јован Гузина.

У прилог домаћег вина

— Поводом изјава у 99 бр. „Ц. Вјесника“ —
Често пута писано је о претварама код вина и др. алкохолних пића, напоћени

начини сузбијања, приговарано заинтересованима и скрећана пажња винарским трговцима да то не чине; али све је то било узалуд — кад није било начина, да се томе злу уђе у траг. Данас пак, кад имамо хемиску лабораторију при Одјељену Народне Привреде, ту одавна жељено очекивану установу, која је у стању да открије и најмањи дјелић ма какве било преваре (фалсификације) код пића и животних намирница — борба је знатно олакшана. Хемиска лабораторија била је од пријекне потребе, јер се и збиља фалсификација вина тако раширила, да потрошач није вјеровао у чистоту пића, чак ни из оних винарских крајева, који су код нас на лијеном мјасу. Поред пића, многи су се досад користили и набавком и неких других артикала, које анализа није баш толико похвалила и ако су имали (артикли) увјерење о чистоти. Лабораторија стаће на пут даљем спекулирању, расвијетлиће све и нећемо имати артикала који су шкодљиви организму — нећемо отров за новац куповати.

Није ми овдје намјера никога да нападам, нити да браним, а још мање оправдам — једино желим заштитити домаће пиће и признати рад хемиске лабораторије.

Анализом је откривена анилинска боја у „подгоричком“ вину, којег је био допонао г. Вук. Прељевић, који у велико тргује вином. Као економ подгорички врло сам добро познат подгоричким виноградима, као и начину како раде око истога, те ме је тај случај мало зачудио. *На жалост, сва би погрешка код подгоричких произвођача пића могла бити у томе: што често пута раде без вјерства, „примитивно“ и што, да би угодили муштеријама, узимају без пажње и прејоруче италијанско вино од мјесних денозитара да бојадишу домаће и даду вину жуноћу (екстрактивност) коју већина тражи.*

Имао сам прилике у јануару и фебруару т. г. да се као члан комисије са г.г. кап. Јевтом Ненезићем и М. Бурићем општинским одборницима увјерим о чистоти пића у Подгорици. Том приликом прегледано је преко 20 винарских радња и гдје год је било италијанско вино из мјесних денозитара помјешано са „домаћим“ — узимано је на преглед и давано у апотеку г. Д. Мистуре, који је о чистоти реферисао у управу општине: *право „дољанско“; није употреба било.* Поред вина, често се и на друго пиће (ракија, шурпу) обраћана пажња али без специјалне анализе, на се и слабо до чега могло доћи. Из наведеног могу слободно рећи: *да је „дољанско“ вино прилично овог комисиског прегледа, као и друга домаћа; паћена црста без икаквих додатака, који су забрањени и шкодљиви здрављу.*

Да су наша „домаћа“ вина чиста природна и да се слободно могу препоручити тврди између осталог и акт Одјељена Народне Привреде од 29. новембра број 4088 911, који је издат власнику „денозита уличног вина на Цетинју“ г. Ст. Ускоковићу. Ми имамо вина и наше пиће не би уступило наједном винарском тргу, али само да радимо како треба и да га не мјешамо са „туђим“ прије него се анализом о чистоти истога увјеримо.

Г. В. Прељевић, чије је вино одбачено из употребе, пострадао је с тога, што је без претходног увјерења и сајетја, како сам извештеј, смислио своје „домаће“ са „туђим“ да свом вину повећа екстракт и боју по жељи потрошача. Знајући, као што рекох, подгоричка вина, као и радњу г. Прељевића, која лијен глас узјива држим, да другог узрока није могло бити.

На завршетку ове навремене у прилог нашег вина, толико препоручујем винарским трговцима и мањим радњама, да, *без претходног увјерења о чистоти „туђег“ вина од стране хемиске лабораторије* коначно изборбу употребу ми сналања, јер могу и морално и материјално пострадавати, што је на уштрб „домаћем вину“ и узледу нашега винарства.

Цетинје, 19. децембра 1911.

Иво Калуђеровић, агроном.

Наука и проналасци

Фотографирање при спавању. Фотографирање се у сну је најновија мода, која је презела силан мах у лондонском друштву. Чудновата ова идеја долази из Америке, где се изванредно брзо удомила. Оно је нешто тако практично, да се није могао томе одупријети ни отмијени и више врло конзервативни Лондон и сваки данди, свака отмијена жена, која нешто до себе дражи, мора се дати објективити кроз камеру и шарују Морфеја. У везлоима отмијених фотографа може се прерачавати свињим левогата и дјете у спавању. Дакако да подупије и јукову моду радозналост свакога јединца, јер би свако хтео знати, како изгледа, кад спава. Борби за ову врсту

фотографија бране своје миљење важним разлозима. Истина је да код фотографије особи у сну опада изразитост очију, али тиме опадају код многих и такве потанкости у изражају лица, којих се свако радо одриче. Има безброј људи, који кроз читави свој живот носе маску и то испрва промишљено, а послјије можда из обичаја. Али сан брише са обличја сваку позу и из фотографије особе у сну добијамо утисак правог човека. Енглески су се листови већ обратили на разне кшпаре и умијетнике и ови су сви изјавили, да је ова врста фотографије свакако врло занимљива.

Говор бројева

Број Јевреја. Рачуна се, да у свијету има расијаних 11 милиона и 818.000 Јевреја. Преко 9 милиона налази се у Европи, у Америци мање од 2 милиона, а остало долази на друге дијелове свијета. Највише их има у Русији: 5 милиона; затим у Аустрији један милион, послјије долази Угарска и Њемачка. У Италији их има нешто више од 52.000. Код нас их има само на Цетинју.

Железничка мрежа. Сада на цијелом свијету има 993.868 километара жељезница. У 1815. г. било их је 16.690 километара, у 1865. поделе су се на 145.025 а 484.460 у 1885. год. Данас се, као што се види, пошвадња цифра више по удвостручила. Просјечни трошкови за грађење рачунају се на 396.250 круна од километра у Европи, а 212.500 круна у другим дијеловима свијета. Међутим цијелокупна жељезничка мрежа на свијету стаје 270 милијарди круна.

Адвокати у Угарској. Прошле године повећао се број адвоката у Угарској за близу 800, што износи 13% цијелокупног броја адвоката у Угарској. Број адвоката износи данас преко 9200, што значи, да у Угарској има 1800 адвоката више него ли у Аустрији.

Разне вијести

У којим је годинама најљепша жена? Репортер једног америкашког листа упитио је ово питање: „У којим је годинама жена најљепша?“ једној играчици О-теро, која се није ни мало премисљала да одговори и рече без икаквог устезања, да је жена најљепша око четрдесет година. Репортер пак добро је омијени, па ће је онда упитати: „А колико је вама година, милостива госпођице?“ Лијепна играчица не збуни се ни мало тијем питањем, већ одмах одврати: „Четрдесет и једна!“ Наравно да је репортер одмах саопштио овај разговор у листу и одмах уредничкву листа почеше стицати маса писам са најразличнијим мишљењима. Врло је интересно забилежити, да су скоро све женске мање више наклонете, да потврде мишљење славне играчице. Међу тијем то није ништа чудновато, јер све женске знају, да ће једном доћи у те године и зашто онда признати да тада неће бити лијепе. По њима дакле женска поста е све љепша до четрдесетих година. Али мушкарци нијесу били баш велики кавалери, већ су изјавили, да је женска најљепша у младим годинама. Један једини само изјавио је, да је жена најљепша у педесетој години, а знате ли зашто? — Јер његовој женици тек је педесета. У осталим писмима сви се мушкарци слажу, да је жена најљепша у младим годинама. Само су мишљења врло подијељена, у којој баш години жена је најљепша. Неки налазе, да је жена најљепша између 17 и 20 година; други цијене, да је то око 25 година. Само један једини, као што смо рекли, налази, да је жена најљепша у 50 години али већ знамо зашто. Један од мушких сасвим неталантно пише, да е жена и сувише стара и сувише промишљена у 40. години, док међутим девојке од својих 17 па и 18 година су понајљепше, јер су цуне страсти и љавости. Колико људи, толико људи.

Позив на претплату

Многим нашим претплатницима истиче претплата крајем овог мјесеца, те је већ вријеме да претплату обнове како им се не би лист за наступајућу 1912. годину обуставио. Администрација листа никоме без разлике не шаље лист на вереснију, те ће зато даље шиљање обуставити свима онима, којима претплата свршетком овог мјесеца истече, а благовремено је не обнове. На лист је најзгодније се претплатити код поште. Све поште примају претплату на наш лист како у земљи, тако и на страни. Цијена је листу за по године за Црну Гору 5 перпера, а за иностранство 7½ франака.

Цетинје 11. децембра 1911.

Администрација „ЦЕТИЊСКОГ ВЈЕСНИКА“